

Domkapitlen och de andliga gränslanden

»Vi behöver det slags bidrag till domkapitlen«

Är det rimligt att dogmatiska frågor och lagbrott bedöms med samma instrument och av samma instans i vår kyrka? Några uppmärksammade fall de senaste åren ställer frågan om domkapitlen är i behov av reformering.

Frågan är inte ny. I en artikel från 2016 påpekar Sven-Erik Brodd att redan 1945 konstaterade Straffrättskommittén att domkapitlens rättsprocesser lider av ”det inkvisitoriska förfarandets alla svagheter”. Brodd menar att kritiken från 1945 är relevant än idag. Reglerna för domkapitlens processer är få och ger därmed utrymme för det enskilda domkapitlet att göra sina egna bedömningar, det är en rättsosäker process där rollen som åklagare och domare sammanfaller, och det är svarandens uppgift att bevisa att hen är oskyldig. Brodd efterlyser en såväl juridisk som teologisk diskussion inom kyrkan om domkapitlens rättsprocesser.

Patrik Hagman tog upp domkapitlen i en ledare i Kyrkans Tidning Nr 4/26. En av de frågor han lyfte vill jag här gå vidare med: ”Är det hållbart att bygga så mycket juridisk argumentation på vigningslöftena, eller borde vigningslöften snarare ses som en andlig disciplin vars efterlevande primärt hanteras inom en pastoral ram?”

I ett brev till Stockholms domkapitel i samband med anmälan mot Ma Oftedal 1997 skrev Krister Stendahl: ”det förefaller mig klokt om Ma och Biskopen fann en präst i stiftet som kunde vara men mentor – inte ’monitor’ – för henne framöver. [...] Ma lever ofta i gränslanden och då blir man lätt ensam. En förtroendefull relation till en andlig mentor kunde vara till stor hjälp.” Denna kloka vädjan klingade ohörd då – men kanske skulle den kunna vägleda diskussioner om domkapitlens roll idag.

Liksom för andra yrkesgrupper, t ex läkare eller advokater, behöver det finnas möjlighet att vidta åtgärder om någon i vigningstjänst inte uppfyller de krav som omgärdar utövningen. Vid vigningen lovar såväl präster som diakoner att ”leva så bland människor att tro, lära och liv blir ett”, och att ”stå fasta i kyrkans tro”; prästerna lovar dessutom att ”rent och klart förkunna Guds ord [...] och rätt förvalta sakramenten”.

Löftena gäller alltså både hur vi lever och hur vi förhåller oss till tro och bekännelse. Samtidigt känns det ab-

surt att en ifrågasatt teologisk ståndpunkt ska hanteras på samma sätt som exempelvis sexuella övergrepp eller oförmåga att hantera alkoholproblem. Termen ”gärningsbeskrivning” för ett teologiskt yttrande är i mina öron stötande.

De teologiska ståndpunkter som blir föremål för anmälningar rör sig ofta i det Krister Stendahl kallade ”gränslanden” – där man alltså rör sig i den kristna traditionens periferi, och hämtar impulser från andra traditioner. Som Stendahl påpekade kan de stigfinnare som rör sig där behöva en medvandrare från kyrkan – men är det inte också så att kyrkan behöver ta del av det som dessa personer upptäcker? Gränslanden är platser som erbjuder möjlighet till fördjupade och vidgade förståelser av kyrkans tradition även om risken också finns att gå vilse. Och därför behövs det kanske inte bara pastoralt kloka medvandrare som kan vägleda den enskilda, utan också teologisk expertis i domkapitlen som kan analysera och bedöma den föregivna heresin.

Ett exempel på en sådan analys av ett aktuellt domkapitelsärende återfinns i Filosofisk Tidskrift 1-26 där Peder Tahlén tar upp processen mot Christer Hugo och den efterföljande debatten. Han problematiserar frågan ”vad bör en präst tro på?”. Utrymmet här medger inte någon sammanfattning av den, men jag uppmanar till läsning – tidskriften finns på nätet. Vi behöver det slags bidrag till domkapitlen – även om biskop och domprost har teologisk kunskap kan de inte vara insatta i utvecklingen på teologins alla områden.

Mycket mer kan och bör sägas om detta, men för att sammanfatta: domkapitlen behöver behandla förseelser gällande levernet respektive teologiska ståndpunkter i olika typer av processer; i de senare behöver såväl medvandrare till den som är anklagad som teologisk expertis knytas till processen.

HELENE EGNELL